

# De gedeelde hemel

## **Der geteilte Himmel**

Dit boek werd in 1963 voor het eerst uitgebracht, kennelijk later nog eens en in 2012 in het Nederlands vertaald. Het is dus geschreven vlak na het sluiten van de Berlijnse Muur op 13 augustus 1961, een datum die een belangrijke rol speelt in deze roman. In augustus 1961 ontwaakt in een sanatorium in Oost-Duitsland het meisje Rita Seidel, zoals de hoofdpersoon wordt genoemd. Ze is er opgenomen nadat ze van haar stokje is gegaan op haar werk in de wagonfabriek: twee wagons komen vervolgens op haar af.

Ze heeft een heel avontuur achter de rug met haar geliefde Manfred, een chemicus die wat later in het verhaal naar West-Berlijn gaat. Rita reist hem achterna met grote twijfel of ze wel naar het westen wil en of ze nog met Manfred verder wil en kan. Uiteindelijk besluit ze na twee maanden in West-Berlijn om terug te gaan naar het stadje met de wagonfabriek waar ze heeft gewerkt. Vlak na de terugreis sluit de muur en kan ze niet eens meer naar het westen. Dan volgt de collaps en de opname in het sanatorium waar het laatste jaar met Manfred in delen terugkomt in haar gedachten.

Ze komt terecht in de stad met de wagonfabriek doordat haar gevraagd wordt om onderwijzeres te worden. Ze zal de opleiding in die stad mogen volgen, maar ze moet uiteraard in het Arbeidersparadijs ook ervaring opdoen in een fabriek. De verhoudingen in de fabriek komen aan bod, de gebrekkige bedrijfsvoering, de invloed van de centrale sturing en de bureaucratie. Hier en daar schemert er ook iets door over het verleden van de personages in de nazi-tijd. De oorlog is immers nog maar 15 jaar geleden. Ondanks alles voelt Rita zich toch thuis in de fabriek. Het gaat ook goed met de man die ze heeft ontmoet: Manfred, enthousiast chemicus, maar hij raakt steeds gefrustreerder over de tegenwerking die hij bemerkt. Als een machine die hij nodig heeft voor de verdere ontwikkeling van zijn werk, niet geleverd wordt vanwege het systeem, maakt hij de stap en gaat hij 'naar de andere kant'. Rita is met heel andere dingen in het leven bezig dan haar Manfred. Ze denken anders en hebben andere ambities. Hun relatie is heel intens en toch ontstaat er een kloof. Hij heeft het westen nodig, denkt hij, en zij kan tevreden zijn met het leven in haar eigen omgeving.

Het boek is heel mooi geschreven, mooie taal, mooie beschrijving van de emoties en de gesprekken en de relaties. Zeker aan te raden.

Schrijver

[Wolf, Christa](#)

Jaar uitgebracht

1963

Jaar gelezen

2025

Informatie

[Op vrouwenbibliotheek.nl](#)

['Het onverwerkte verleden van Christa Wolf' in Trouw](#)